

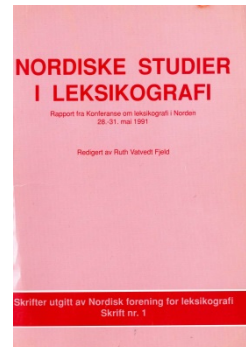
NORDISKE STUDIER I LEKSIKOGRAFI

Titel: Empiriska synpunkter på tvåspråkig leksikografi

Forfatter: Göran Karlsson

Kilde: Nordiske Studier i Leksikografi 1, 1992, s. 465-472
Rapport fra Konferanse om leksikografi i Norden, 28.-31. mai 1991

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nsil/issue/archive>

© Nordisk forening for leksikografi

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre Nordiske studier i leksikografi (1-5) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Göran Karlsson

Empiriska synpunkter på tvåspråkig lexikografi

I artikeln ges en redogörelse för tillkomsten av *Stora svensk-finska ordboken* (SSFO) som åren 1982-1987 utkom i tre delar på inalles drygt 3 000 sidor. Arbetet inleddes i början av 1960-talet vid Finska institutionen vid Åbo Akademi. Det skedde i Finska Litteratursällskapets regi och med finansiellt understöd av Finlands undervisningsministerium. I redogörelsen behandlas bl.a. vissa innovationer i angivandet av uppslagsordens uttal och betoning samt i utformningen av fraseologien. I senare hälften av föredraget ges en rapport om det arbete på en nedbantad version av SSFO som författaren f.n. är sysselsatt med. Den nya versionen är planerad att omfatta c:a 65-70 procent av innehållet i SSFO, och författaren redovisar de olika utrymmesbesparande åtgärder genom vilka omfånget minskas utan att den lexikaliska informationen i samma grad går förlorad.

Under åren 1952-1962 publicerades *Nykysuomen sanakirja*, i många avseenden en motsvarighet till Olof Östergrens *Nusvensk ordbok*. Den utkom i sex delar, och jag skrev en kort anmälan av varje del i *Finsk Tidskrift*. Då den sista delen hade kommit ut antydde jag i min anmälan att tiden nu var inne att försöka få till stånd en utförlig och tidsenlig svensk-finsk ordbok. Jag hade ingen personlig avsikt med min antydan, men professor Toivo Vuorela vid Finska Litteratursällskapet tog fasta på den och frågade om jag var villig att åta mig uppdraget. Jag tvekade mycket, jag hade nyss blivit utnämnd till min tjänst vid Åbo Akademi, men uppgiften föreföll också på något sätt lockande och jag beslöt mig för att försöka. Uppdraget formulerades så att jag skulle utarbeta en moderniserad ordbok av ungefär samma omfång som Knut Cannelins ordbok *Svenskt-finskt Lexikon* (7:e upplagan, 1953) och med den som utgångspunkt. Det visade sig i alla fall mycket snart, att en ytterligare omarbetning av ett lexikon med en stomme från seklets början inte hade varit ändamålsenlig. Endast en helt ny ordbok, utarbetad från grunden, kunde antas tillgodose de många och avancerade behov som hade framträtt med växande styrka. Den tilltänkta ramen skulle ha varit för snäv för att ge rum dels för den mängd nya ord som är självskrivna i ett modernt lexikon, dels för en tillräckligt fyllig och nyanserad fraseologi som många hade saknat hos Cannelin. Det kan dessutom nämnas, att uppslagsorden hos Cannelin till en del var mycket föråldrade. Ett exempel är ordet *sjösvamp* (en föregångare till *tvättsvamp*) som i Svenska Akademiens Ordboks arkiv har sitt sista belegg just från Cannelin och sitt nästista från 1852, alltså från hundra år tidigare.

På basen av mina erfarenheter kunde jag skissera upp vissa idealförutsättningar för utarbetandet av en tvåspråkig ordbok. Redaktionen borde till sin numerär vara sådan att den uppställda målsättningen kan nås inom rimlig tid. Redaktörerna bör självfallet ha en gedigen språklig utbildning som gärna fick omfatta också lexikografi, och de borde helst ha modersmålskompetens i båda språken. Åtminstone en redaktör borde ha det ena språket och en annan det andra språket som sitt egentliga modersmål och vara expert på det. Då skulle man inte behöva anlita utomstående expertis annat än i fråga om eventuell fackterminologi och kanske någon annan speciell fråga, och det skulle underlätta arbetet i hög grad. Fast

anställning, statlig finansiering och en inte alltför rigorös tidtabell vore en optimal ram. Arbetet på SSFO utfördes under förutsättningar som i de flesta avseenden inte nådde upp till detta ideal.

Då tanken på en omarbetning av Cannelins ordbok hade övergetts, var det naturligt att hämta uppslagsorden för ett nytt lexikon i första hand från *Illustrerad svensk ordbok* av Bertil Molde (3:e upplagan, 1964), som gav nödiga förklaringar och exempel på ordens betydelser i den tidens moderna svenska. Senare fick vi betydande tillskott från *Svenska Akademiens ordlista* (10:e upplagan, 1973). Det centrala finska materialet kom till största delen från *Nykysuomen sanakirja*, som då nyss hade blivit komplett, men i någon mån också från tidigare svensk-finska och finsk-svenska lexika. Åtskilliga fackordböcker och specialordlistor utnyttjades för kompletterande tillägg. Ett omfattande material insamlades dessutom genom studium av tidnings- och annan text, inkluderande bl. a. tvåspråkiga broschyrer om de mest olika slag av produkter och service. Fraseologin ägnades en särskild uppmärksamhet. Exempel för detta ändamål erhöles dels genom lån från andra ordböcker, speciellt från *Svensk handordbok*, utgiven av Ture Johannisson och K.G. Ljunggren, dels genom parallellstudium av svensk litteratur och dess finska översättning. Särskilt om prepositionerna fick jag ett rikhaltigt och mångsidigt material genom att ge finskstuderande i uppgift att som studieprestationer ur ett visst svenskt textpensum plocka ut exemplen på användningen av en viss preposition och motsvarande uttryck i textens finska översättning. Det resulterade i långa artiklar om de flesta prepositioner.

När man påbörjar ett ordboksarbete, gör man naturligtvis klart för sig syftet med den planerade ordboken: vilken eller vilka målgrupper har man i tankarna, och hur omfattande och detaljerad lexikalisk information avser man att ge de tilltänkta ordboksbrukarna. En tvåspråkig ordbok, t.ex. en svensk-finsk, borde helst, om tillräckliga resurser fanns, utarbetas i två versioner, en avsedd för svenskspråkiga och en annan för finskspråkiga användare. Det är mycket och mångt som skulle utformas på olika sätt i de två versionerna, om möjlighet till en differentiering fanns. Detta gäller inte bara rent tekniska saker som t.ex. sättet att ange uppslagsordens uttal och valet av språk för förkortningar och andra allmänna anvisningar, utan också rent innehållsmässiga frågor. Som exempel kan nämnas att man i ett för svenskspråkiga användare avsett lexikon bör ta med som uppslagsord en hel del sammansättningar med en i stort sett ordagrann finsk motsvarighet, som för finnar är mer eller mindre självklara, men som för personer med annat modersmål kan vålla osäkerhet framför allt i fråga om förledens kasus, men ibland också när det gäller valet mellan sammansatt ord och ordfogning; jfr *arbetschef* työpäällikkö, *arbetsledare* työnjohtaja, *arbetsträning* työhönvalmennus, *arbetsbesparande* työtä säästävä, *arbetsvägran* työstä kieltäytyminen.

Om möjligheter inte finns att utarbeta två olika versioner av en och samma tvåspråkiga ordbok, får man ta till lösningar som på bästa möjliga sätt tillgodoser de båda språkgruppernas intressen. Vi utgick till en början ifrån att den svensk-finska ordboken inte nämnvärt skulle användas annat än i Finland, men på ett senare stadium då intresset för finskan och finskstudier ökade i Skandinavien och i synnerhet i Sverige och sverigefinskan hade blivit en faktor att räkna med, vidgades arbetsperspektivet till att beakta också dessa omständigheter. I Finland räknade vi helt naturligt med att majoriteten av ordbokens användare skulle vara finskspråkiga, och nödig bruksinformation gavs därför i alla frågor på finska och i sådana avseenden som ur svensk synpunkt bedömdes väsentliga dessutom på svenska.

I en hel del lexikografitekniska frågor tog vi modell av *Illustrerad svensk ordbok*, i andra stannade vi för egna lösningar.

För angivandet av betoning och ljudlängd i uppslagsorden utformades ett system som utgår ifrån att huvudtrycket i regel är omarkerat om det, som fallet oftast är, ligger på ordets första stavelse, vilket det praktiskt taget alltid gör i finskan. Stavelsens vokal är då vanligen *k o r t* framför dubbelkonsonant eller konsonantförbindelse, t.ex. **panna**, **fjärran**, **öppen**, i övriga fall *l å n g*, t.ex. **men**, **hagel**, **yla**, **fiende**, **snö**. I fall som avviker från denna grundregel markeras huvudtrycket med en punkt i radens övre kant. Punkten placeras direkt efter stavelsens vokal om vokalen är *l å n g*, t.ex. **a•ln**, **analo•g**, annars efter den bokstav eller bokstavsförbindelse som är tecken för närmast följande konsonantljud (och detta är då långt), t.ex. **men•** [menn], **artis•t**. Det nya i det här systemet är att en fristående accent är utsatt i själva uppslagsorden, också i enstaviga, och att en särskild uttalsparentes på så sätt oftast kan undvaras. Systemet är delvis i bruk också i *Svensk ordbok* (1986), i stor utsträckning i flerstaviga, men vid behov också i enstaviga ord, t.ex. *kapita'l*, *röveri'*, *a'ln*.

Markeringen av uppslagsordens uttal i övrigt skedde med användning av gängse finsk ortografi. Det innebär t.ex. att *sje*-ljudet har sitt finska tecken *š*, att bokstaven *u* är tecken för vokalljudet *o* och att lång vokal anges med dubbel bokstav, t.ex. **natio•n** [natšuu]. De två uttalen av bokstaven *o* i svenskan kommer till uttryck så, att *o* som sådant har fått bli tecken för *å*-ljudet som i finskan, t.ex. **ekono•m**, medan uttalet *o* markeras med en punkt under bokstaven, t.ex. **kø**. Genom att sätta ut en fristående betonings- och kvantitetsangivande punkt i uppslagsorden och genom att låta *o* vara tecken för *å*-ljudet har största delen av uttalsparenteserna i SAOL kunnat undvaras, inte bara vid talrika flerstaviga ord, utan också vid många enstaviga, t.ex. **flop•**; i SAOL: **flop** [flåpp].

Ytterligare följande specialtecken behövdes i uttalsparenteserna: *ε* för att ange det halvöppna *e*-ljudet t.ex. i **enque• te** [angkeet], *ϕ* för att beteckna svenskans *u*-ljud t.ex. i **rwan•dier** [r-ϕ-an-] och *œ* för att ange det *ö*-ljud som framför *r* är mycket öppnare i svenskan än i finskan, t.ex. **arrangö•r** [arangšœer].

Hur de enskilda ordartiklarna är uppbyggda skall inte här närmare beskrivas, det finns några prov på dem längre fram.

Ett troligen mindre vanligt förfarande att utgående från målspråket komplettera fraseologin förtjänar att kort beröras. Finskan är mycket rik på avledningar, det finns ett stort antal både nominala och verbala avledningsändelser. En av dem ingår t.ex. i *juoksija* 'löpare' och *kääntäjä* 'översättare'. Men många av dessa avledningar är alltför tillfälliga för att noteras som uppslagsord i lexika, och en stor del av dem har ingen motsvarighet i svenskan. En sådan är *osaaja* av *osata* 'kunna', som låter helt naturlig i ett uttryck som *ranskan osaajia tarvitaan lisää*, men som inte kan återges med ett obefintligt **kunnare* och därför inte skulle återfinnas vare sig i en svensk-finsk eller en finsk-svensk ordbok, om man inte under **kunna** tog upp en fras av typen *det behövs flera (personer) som kan franska*. En annan central avledningstyp är de s.k. egenskapsnamnen på *-(u)us*, *-(y)ys*, oftast avledda av adjektiv som bl.a. *suoraselkäisyys* av *suoraselkäinen* 'rakryggad'. I svenskan talar man inte om **rakryggighet*, och därför måste *suoraselkäisyys* närmast återges med *rakryggad hållning*, ett exempel som kan tas upp under någotdera av dessa ord med *suoraselkäisyys* som en bland andra motsvarigheter.

Grammatik i lexika är en fråga som kan diskuteras. I SSFO har hänsyn till målspråkets grammatik tagits bl. a. såtillvida, att objektssatser inledda av konjunktionen *att* tagits med i en utsträckning som ger möjlighet att mångsidigt belysa bruket av den konstruktion i finskan som kallas referativ satsförkortning. På samma sätt har ett representativt antal temporala *då*-satser tagits med under konjunktionen *då* för att illustrera olika sätt att använda finskans temporale satsförkortning.

Alla ordböcker är som vi vet mer eller mindre föråldrade redan när de kommer ut. Året innan del 3 av *Stora svensk-finska ordboken* gavs ut, dvs 1986, utkom *Svensk ordbok*, 11:e upplagan av *Svenska Akademiens ordlista* och *Nyord i svenskan från 40-tal till 80-tal*, och man kunde konstatera att en ny generation av svenska ordböcker hade sett dagen. Ett svensk-finskt lexikon baserat i huvudsak på tidigare svenska ordböcker, i och för sig förtjänstfulla, visade sig plötsligt vara mera efter sin tid än man hade önskat att det skulle vara. Tanken på en moderniserad och samtidigt komprimerad version i en volym aktualiserades snart, och det är arbetet på den jag nu är sysselsatt med.

Arbetet går till så, att en förstora kopia med breda marginaler tas av varje sida i SSFO. I marginalerna införs nödiga ändringar och tillägg, medan direkta strykningar görs med rödpenna i själva texten. Först noteras med särskilda tecken i kanten av varje spalt vilka uppslagsord i *Svensk ordbok*, SAOL 11 resp. *Stora svensk-engelska ordboken* (1988) som finns på kopian, och de som saknas understreckas med rött i resp. bok. De ord på kopian som inte är upptagna i någon av de tre böckerna blir nästan alla strukna, medan de övriga till största delen bibehålls, i synnerhet de som ingår i *Svensk ordbok* och SAOL eller i någondera av dem. Vid bearbetningen tillfogas större delen av de ord som blivit understreckade med rött i källböckerna och dessutom det mesta av det material som ingår i olika ordlistor producerade av Sverigefinska språknämnden. Värdefulla tillskott ger dessutom bl. a. informationsbladen *Språkbruk* och *Kieliviesti* som utges av Svenska språkbyrån i Helsingfors resp. Sverigefinska språknämnden.

För finskans del är en ny ordboksgeneration på kommande. I slutet av år 1990 utgavs första delen av *Suomen kielen perussanakirja*, en efterträdare till *Nykysuomen sanakirja*, som redan till stor del har blivit föråldrad. Två delar till av den nya ordboken är planerade att utkomma före utgången av 1994, det totala omfånget är beräknat till 2 000 sidor och antalet uppslagsord till inemot 100 000, varav över 20 000 sådana som inte ingår i *Nykysuomen sanakirja*.

Nya gedigna svenska och finska ordböcker skapar nu mycket goda förutsättningar för utarbetandet av en svensk-finsk och en finsk-svensk ordbok med modernt innehåll. Men språken utvecklas hela tiden. För finskans del har det beräknats att tre nya ord kommer till per dag, och någonting liknande gäller väl också svenskan. Det innebär drygt tusen nya ord i året, och det gäller att vaksamt följa med språkens utveckling och fånga upp så många som möjligt också av nykomlingarna.

Att banta ner innehållet i en ordbok går bara till en liten del rent mekaniskt; det nämndes redan att sådana uppslagsord som inte återfinns i någon av de tre källexika nästan automatiskt stryks. De är antingen föråldrade eller också ord från olika fackområden som kom att tas med i en utsträckning som ur nuspråkssynpunkt är omotiverat stor, då fackordböcker tillkommer på allt flera specialområden och förnyas i takt med utvecklingen. I huvudsak gäller det att finna på andra nedskärningsobjekt. Och detta har också visat sig vara möjligt utan att väsentlig lexikalisk information i alltför hög grad behöver gå förlorad.

Idealet att låta varje uppslagsord bilda ett eget stycke går inte att förverkliga i en utförlig tvåspråkig ordbok som har till syfte att med nödiga synonymer och en mångsidigt exemplifierande fraseologi belysa uppslagsordens användning, särskilt inte om lexikonet skall omfatta endast en volym. Avvikelserna från detta ideal är stora i SSFO och blir ännu större i dess förkortade version (här kallad SSFO 2). Bl. a. kommer uppslagsord som i SSFO bildar var sitt stycke ofta att föras ihop till ett. Som exempel kan nämnas att de två homograferna *by* sammanförs i ett stycke och att ett antal sammansättningar ytterligare tillfogas:

SSFO

1. **by** -n -ar kylä; *Liela* ~ Lielahden kylä; *en avsides belägen* ~ syrjäinen t. syrjäkylä; *hela* ~n var i rörelse koko kylä t. kylän väki^{5*} oli liikkeellä; *också från andra* ~ar hade man kommit myös toiskyläläisiä oli tullut; *ute i ~n talas det mycket om henne* kylällä hänestä puhutaan paljon; *sätta* 1. *ställa kyrkan mitt i ~n* panna kirkko* keskelle kylää; ISL: *skicka barn i 1. till ~ 1. till ~s(s)* och gå själv efter pane lapsi¹³ asialle, mene itse perässä.
2. **by** -n -ar: (storm~) tuulenpuuska, puuska, vihuri², tuulispää; *vindstyrkan i ~arna var hela 170 km/t* tuulen voimakkuus² oli puuskittain peräti 170 km/t.
- by•allmänn'ing** (kylän) yhteis- t. yleismaa, kylä(n)maa.
- byallag** ~et kyläkunta*; (by) kylä; (kvarterstförening) asukasyhdistys.
- byalman** ~nen kylänmies⁷; kyläläinen. -mål kyläosuus². -rå s. kylänraja².
- byllbebyggelse** kyläasutus. -bø ~n kyläläinen, kylänmies⁷, *det är ngn ~ som har gjort det här* tämän on tehnyt jku omankyläläinen t. oman kylän asukas^{3*}.

SSFO 2

- by•** -n -ar 1 (storm~) tuulenpuuska, puuska, vihuri², tuulispää; *vindstyrkan i ~arna var hela 170 km/t* tuulen voimakkuus² oli puuskittain peräti 170 km/t. 2 kylä; *Liela* ~ Lielahden kylä; *en avsides belägen* ~ ks avsides; *hela* ~n var i rörelse koko kylä t. kylän väki^{5*} oli liikkeellä; *också från andra* ~ar kom man myös toiskyläläisiä tuli; *så säger man ute i ~n* niin kylällä puhutaan; *ställa kyrkan mitt i ~n* ks kyrka; *skicka barn till ~(s) och gå själv efter pane lapsi¹³ asialle, mene itse perässä.*
- allag** kyläkunta*;
(kvarterstförening) asukasyhdistys.
- allmänn'ing** (kylän) yhteis- t yleismaa, kylä(n)maa. -almål lhist.l kyläosuus². -bø kyläläinen, (byaman) lm.l kylänmies⁷; *det är någon ~ som har gjort det här* tämän on tehnyt joku omankyläläinen t. oman kylän asukas^{3*}.

Ordningsföljden mellan de två homograferna är motiverad av att sammansättningarna hör ihop med **by** 2. Sex olika stycken i SSFO blir i dess förkortade version kombinerade till ett. Genom att notera uppslagsord och ändelser endast *en* gång, genom att utelämna de mindre väsentliga sammansättningarna **bybebyggelse** och **byarå**, genom att något förkorta exemplet *ute i ~n talas det mycket om henne* och i samband med exemplen *en avsides belägen* ~ och *sätta kyrkan mitt i ~n* hänvisa till andra uppslagsord samt genom vissa andra smärre justeringar kan 22 lexikonrader i SSFO komprimeras till 14 i SSFO 2 (med något mindre tryckstil), utan att någon viktigare lexikalisk information går förlorad.

I tvåspråkiga ordböcker är det vanligt att inleda en ordartikel så att man efter uppslagsordet räknar upp motsvarigheterna i målspråket och vid behov preliminärt preciserar deras betydelser med tillhjälp av parentetiskt angivna synonymer till uppslagsordet och först därefter vid behov närmare belyser användningen av målspråkets synonymer med eventuellt erforderliga exempel. Avvikande från denna metod praktiseras i SSFO 2 i stor utsträckning ett nytt förfarande: direkt efter eventuella synonyparenteser följer exempel som i mån av

möjlighet är så formulerade, att uppslagsordets motsvarighet(er) uppträder i sin grundform; synonymparenteserna är ofta utspridda i ordartikeln så att de står just framför eller i samband med det eller de exempel, med vilket eller vilka resp. betydelse skall belysas. Ett par prov på detta förfarande jämfört med det gängse:

SSFO

erllägga [kirjak.] maksaa⁵, suorittaa*;
~ böter, hyra, skatt maksaa⁵ sakkoja, vuokraa, veroa; ~ en avgift suorittaa* maksu; ~ likvid maksaa⁵; arbetsgivarens skyldighet att ~ försäkringspremier työnantajan vakuutusmaksuvelvollisuus². -nde ~t maksaminen, suorittaminen, maksu, suoritus; mot ~ av en avgift på 10 mk 10 mk:n maksua vastaan, suorittamalla 10 mk:n maksu.

erlnå [kirjak.] saavuttaa*;
(åstadkomma) saada⁴ aikaan; ~ goda resultat saavuttaa* hyviä tuloksia; det enda man ~dde var att - - ainoa tulos oli että - -, ainoa mikä saatiin aikaan oli se, että - -; för ~ende av större likhet suuremman yhtäläisyyden saavuttamiseksi.

SSFO 2

erllägga [el. äär-] ~ böter, hyra skatt maksaa⁵ sakkoja, vuokraa, veroa; ~ en avgift suorittaa* maksu; ~ likvid maksaa⁵; skyldighet att ~ försäkringspremie vakuutusmaksuvelvollisuus²; mot ~nde av en avgift på 50 mk 50 mk:n maksua vastaan, suorittamalla 50 mk:n maksu. -nå (åstadkomma): ~ goda resultat saavuttaa* hyviä tuloksia; detta var det enda man ~dde tämä oli ainoa mikä saatiin aikaan t ainoa aikaansaannos t tulos; för ~ende av större likhet suuremman yhtäläisyyden saavuttamiseksi.

Systemet har förstås sina begränsningar. Det går bra att med **flintla** kombinera **-dolk**, **-glas**, **-gods**, **-hård**, **-kniv**, **-lås**, **-läsigevär** och **-redskap**, men att sedan ännu fortsätta med **-skalle** vore nog väl hårt!

Uppslagsord med gemensam förled kan ibland radas upp efter varandra utan översättning, varvid även motsvarigheterna i målspråket kan anges med gemensam förled, t.ex. **flyktingllhjälp**, **-invandring**, **-kommissarie**, **-kvot**, **-läger**, **-problem**, **-skara** pakolaislapu*, -maahanmuutto*, -komissaari, -kiintiö, -leiri, -ongelma, -joukko*.

Strävan var i SSFO att för uppslagsorden så fullständigt som möjligt redovisa de finska motsvarigheter som i olika sammanhang kunde anses adekvata eller m a o i olika exempel kunde komma i fråga. Också för SSFO 2 gäller samma strävan. Men en del exempel har blivit inaktuella och strukits. Å andra sidan har ordens betydelseutveckling krävt ett antal nya exempel. I många fall har exemplen kunnat förkortas, dels genom strykning av element som visat sig mer eller mindre ovidkommande, dels genom att byta ut i sammanhanget irrelevanta satsdelar mot andra som tar mindre utrymme. Enkla tempus av verben kommer därför att vara vanligare än sammansatta, och A blir ett oftare återkommande subjekt än förut. Jag och min, du och din som ofta inte behöver översättas tränger kanske i någon mån ut han, hans och hon, hennes, och de singulara verbformerna får möjligen ett litet övertag över de plurala, vilkas finska motsvarigheter är något längre än de singulara.

Då ordboken skall omfatta endast *en* volym kan hänvisningar användas i större utsträckning än tidigare. Särskilt ordspråk och stående talesätt av olika slag behöver därför översättas bara under ett uppslagsord, och under de övriga hänvisas till detta. T.ex. för ordspråket *lyckan står den djärve bi* ges de tänkbara finska motsvarigheterna under ordet **djäv**, och under de övriga kommer en hänvisning.

Den strikt alfabetiska ordningsföljden för uppslagsorden frångås i en del marginella fall i syfte att spara utrymme. I samband med verbet **bröa** nämns sålunda även synonymen **bröda**, fastän den borde komma efter **bröd**; en rad fås på så sätt till godo utan att någon praktisk nackdel uppstår.

Systemet för markering av betoningen kompletteras i ett avseende. Huvudregeln, enligt vilken betoningen av lederna i en sammansättning är densamma som i de enskilda lederna, har ett undantag. T.ex. i det stycke som börjar med **all•tllintill** följer senare **-omfatt'ande** och **-uppslu'kande**, och i dessa och liknande fall är betoningen i senare leden en annan än då ordet uppträder som enkelt. Bitonen markeras här med en accent, och även förleden behöver då sin betoningsspunkt.

Ordklass och böjning hos nedannämnda grupper av uppslagsord anges med en förenklad beteckning på de sätt som följande exempel visar.

arbetare *s* i st. f. **arbetare** *-(e)n* ~ hos talrika substantiv på **-are** med samma böjning som *arbetare*.

flitig *a* i st. f. **flitig** *-t -are* hos den stora grupp adjektiv som har ändelserna *-t* och *-are* fogade till en oförändrad grundform.

stanna *v* i st. f. **stanna** *-de -t* hos den stora grupp verb som har ändelserna *-de* och *-t* fogade till en oförändrad infinitiv.

blandning *s* i st. f. **blandning** *-en -ar*

besinn•ing *s* i st. f. **besinn•ing** *-en*

frihet *s* i st. f. **frihet** *-en -er*

behö•righet *s* i st. f. **behö•righet** *-en*

Alla avledningar på **-ning**, **-ing** och **-het** har ändelsen *-en* i bestämd form i singularis och ändelsen i obestämd form i pluralis - om detta numerus är i bruk - är alltid *-ar* efter **-(n)ing** och *-er* efter **-het**.

Vilka av dessa avledningar som används i pluralis blir inte angivet i ordboken; ett eventuellt pluralbruk är inte heller alltid lätt att konstatera, och det torde kunna anses mindre väsentligt att notera i ett svensk-finskt lexikon än i ett finsk-svenskt. Många av dessa avledningar utelämnas, om deras finska motsvarigheter är få och lätta att bilda med tillhjälp av en översikt över deras bildningssätt som skall ingå i början av ordboken. För flertalet av de övriga begränsas antalet finska motsvarigheter på ett sätt som i varje enskilt fall visar sig lämpligt, och ordboksbrukaren får även då efter givna mönster själv bilda sådana som därutöver kommer i fråga. En fullständig uppräknings har i vissa fall visat sig bli oformligt lång.

En uttalsklammer kan inte sällan förkortas, t.ex. **flagran•t** [el. *-angt*] i st. f. [*-ant* el. *-angt*]. Ibland kan den undvaras, och om flera ord med samma uttal på lämpligt sätt förenas i ett och samma stycke, behöver uttalet markeras endast en gång, t.ex. **e•länllda** el. **elän•llda** *tpm. a ---. -de ~t ~n ---. -dig a ---.*

Av förkortningarna kan vissa utgå och andra ersättas med kortare, t.ex. *neutr.* > *n*, *taipum.* > *tpm.*, *tietok.* > *atk.* Förkortningen fraseol. *ks.* ersätts med *→*. Efter de förkortade

namnen på ordklasserna bortlämnas punkten, t.ex. *s, a, v, pron* osv, likaså efter *ks, t* och *vrt* [= *katso 'se', tai 'eller', vertaa 'jfr'*] som förekommer mycket ofta. Också i övrigt avlägsnas en hel del punkter och kolon.

Rätt mycket utrymme sparas genom att spärrad stil ersätts med kursiverad vid hänvisningar.

Erforderlig information betingad av de redovisade åtgärderna för nedbantning och utrymmesbesparing skall ingå i början av den nya ordboken. Sammanfattningsvis kan sägas att den, när den föreligger färdig, volymmässigt motsvarar 65-70 procent av SSFO, men tack vare en sträng ekonomisering med utrymmet procentuellt innehåller betydligt mera lexikalisk information än så. Arbetet har ännu (i maj 1991) inte avancerat längre än ett stycke in på bokstaven *f*, men takten ökar förhoppningsvis med rutinen, och om allt går väl kan ett slutresultat föreligga kring medlet av 1990-talet.